

Dragana POPOVIĆ¹

Univerzitet u Beogradu
Fakultet veterinarske medicine

UKLANJANJE ZABORAVA: MAGA MAGAZINović – FILOZOFIJA IGRE

(Vera Obradović Ljubinković, ur. *Maga Magazinović: Filozofija igre i/ili više od igre* (Zbornik radova sa 22. Festivala koreografskih minijatura, održanog 6. oktobra 2018. godine u Beogradu u organizaciji Udruženja baletskih umetnika Srbije). Beograd: Udruženje baletskih umetnika Srbije, 2019, 254 str., ISBN 978-86-912387-4-2

Vera Obradović Ljubinković, *Maga Magazinović: moderna igra umesto doktorata iz filozofije*. Kosovska Mitrovica/Beograd: Fakultet umetnosti Univerziteta u Prištini, 2019, 360 str., ISBN 978-86-83113-35-4

Svetlana Tomić, *Maga Magazinović: sećanja, činjenice, interpretacije*. Beograd: Alfa BK univerzitet, 2019, 242 str., ISBN 978-86-6461-036-0)

U kratkom vremenskom periodu, tokom 2019. godine, izašle su tri publikacije koje se bave stvaralaštvom i životom Marije Mage Magazinović (1882–1968), osnivačice savremenog plesa u Srbiji, a mnogi tvrde i šire, na Balkanu, naše prve novinarke, profesorke filozofije, pedagoškinje, koreografkinje, feministkinje ispred svog vremena, nedovoljno priznate i prihvaćene za života, u jednom periodu zaboravljene. Pomenute publikacije nesumnjivo u znatnoj meri ispravljaju ove (istorijske) propuste, posebno kada se radi o njenom koreografsko-scenskom stvaralaštvu.

Prva od njih, *Maga Magazinović: Filozofija igre i/ili više od igre*, odnosno zbornik radova sa 22. Festivala koreografskih minijatura, održanog 22. oktobra 2018. godine u Beogradu u organizaciji Udruženja baletskih umetnika Srbije, bavi se istraživanjem različitih aspekata rada Mage Magazinović, od pedagoškog, u okviru njene Škole za ritmiku i ples, ali i šire, kao profesorke filozofije, preko njenih stavova o jeziku, obrazovanju žena, temama kojima se

1 E-mail: dragana.popovic48@gmail.com

bavila u svom novinarskom radu, obradama narodnih igara, odnosu prema estetici igre (Obradović Ljubinković 2019a). Iako se u stručnom delu tekstovi fokusiraju na njen pedagoški i koreografski rad, posebno scensku obradu narodnih igara, dotiče se i kontroverzni period delovanja Mage Magazinović za vreme Drugog svetskog rata, a ovaj lični aspekt obogaćuju i lične priče – susreti i sećanja, tekstovi iz legata Mage Magazinović, i oni koje je objavljivala u listu *Politika* (u rubrici „Ženski svet” 1905. godine). Između tekstova više od dvadeset autorki, posebno se izdvaja tekst Maje Đurinović o učenici Mage Magazinović Ani Maletić, koja je u Zagrebu ostvarila njene ideje i 1954. godine osnovala školu za ritmiku i ples, koja radi i danas. Izdvajaju se i tekst Vere Obradović o koreografskom dijalogu Mage Magazinović i Smiljane Mandukić, rad Une Popović o estetici igre i rad Milice Đurov o inovativnoj vizuelizaciji scenskih izvođenja Mage Magazinović. Posebno su nadahnuta sećanja Milice Zajcev i Mirjane Zdravković na lične i profesionalne susrete sa Magom Magazinović i priloženi *In memoriam* Smilje Mandukić.

Zbornik obogaćuju priloženi tekstovi Mage Magazinović iz njenog legata: „O apstraktnim idejama” (temat iz filozofije kod profesora Branimira Petronijevića 1901. godine), „O zakonima mišljenja” (rad na diplomskom ispitu iz 1904. godine) i „O telesnom vaspitanju” (govor održan na Svetosavskoj proslavi u I ženskoj realnoj gimnaziji 1912. godine). Dodatak koji čine Magini tekstovi iz lista *Politika* pokazuju široku lepezu tema kojima se bavila i njen neprikriveni feminizam („Šopenhauer i žene”, „Ženomrsci”, „Žena 20. veka”, „Ženskinje na našem univerzitetu”, „Žene i politika”, „Žene i sport”, „Kultura i žene”).

Publikacija Svetlane Tomić *Maga Magazinović: sećanja, činjenice, interpretacije* bavi se nekim nepoznatim detaljima iz ličnog i profesionalnog života Mage Magazinović kroz analizu memoarske literature, na osnovu do sada neobjavljenog dela njenih memoara, koji se čuvaju u užičkom Istorijskom arhivu (Tomić 2019). Ovi dnevници osvetljavaju lični i profesionalni sukob Mage Magazinović sa tada vodećim muzičkim kritičarem Brankom Dragutinovićem povodom izvođenja njenog scenskog prikaza „Jelisaveta, majka Obilića”, i analizirajući ih, autorka pokušava da nepristrasno i kritički sagleda neke sporne tekstove Mage Magazinović objavljivane tokom okupacije, koji su verovatno uticali na njen profesionalni „zaborav” posle Drugog svetskog rata. U širem kontekstu, autorka razmatra položaj ženske

memoarske literature kod nas i upoređuje memoare Mage Magazinović sa memoarima Stanke Glišić i Pauline Lebl, ali se ipak pre svega bavi neobjavljenim delovima dnevnika Mage Magazinović, što je svakako doprinos njevoj ličnoj istoriji i istoriji kulturnih dešavanja na ovim prostorima u toku i neposredno posle rata, uz izuzetan napor da ostane profesionalno i politički neutralna.

Najzad, knjiga Vere Obradović Ljubinković *Maga Magazinović: moderna igra umesto doktorata iz filozofije* svakako je najobuhvatnija i metodološki i naučno najutemeljenija od tri pomenute publikacije (Obradović Ljubinković 2019b). Knjiga je rezultat dugogodišnjeg autorkinog istraživanja profesionalnog doprinosa Mage Magazinović razvoju savremenog plesa i koreografije, i nastavlja se na prethodnu publikaciju iste autorke o istoriji koreodrame u Srbiji u 20. i 21. veku (Obradović Ljubinković 2016). Autorka, i sama sa bogatim umetničkim/baletskim obrazovanjem i iskustvom, posmatra provokativne plesne inovacije Mage Magazinović kao vrstu subverzivne aktivnosti na polju umetnosti igre, uprkos svim stereotipima i kulturnoj nepripremljenosti sredine, koja u tom trenutku nije bila upoznata ni sa klasičnim baletom. Poseban doprinos sagledavanju uloge Mage Magazinović u širem kontekstu društveno-kulturno-istorijskih okolnosti daje autorkina analiza novinskih prikaza Škole za ritmiku i plastiku. Autorka otkriva kako je Maga Magazinović uspela da kroz igru transformiše žensko telo – od objekta do subjekta, ističući tako njen pedagoški, kulturni i emancipatorski doprinos razvoju umetnosti igre u našoj sredini.

U cilju da smesti stvaralaštvo Mage Magazinović u širi društveni kontekst, autorka se dotiče i ličnosti koje su činile takozvani Beogradski krug Mage Magazinović (filozofkinja Ksenija Atanasijević, etnomuzikološkinje sestre Ljubica i Danica Janković, filozof Branislav Petronijević) i Berlinski krug (osnivači evropskog savremenog plesa Maks Rajnhart [Max Reinhardt], Emil Žak Dalkroz [Émile Jaques-Dalcroze] i Rudolf Laban, i slavista i jedno vreme suprug Gerhard Gezeman [Gerhard Gesemann]).

Monografija je priređena na visokom profesionalnom nivou, a to što je dvojezična (na srpskom i engleskom jeziku) daje joj poseban značaj i vrednost za širu (akademska) publiku. Sadrži obimnu bibliografiju, popis periodike i elektronskih izvora (ukupno 218 jedinica). Svakako treba pomenuti izvrstan dizajn i tehnički visoko kvalitetne fotografije Vladimira Ljubinkovića.

Zajedno sa još jednom publikacijom koja se pojavila iste godine, o porodičnoj i profesionalnoj istoriji Luja Daviča, takođe učenika Emila Žaka Dalkroza i učenika škole za ritmiku Mage Magazinović (Brajović 2019), tekstovima koji se mogu naći u bazi podataka *Knjiženstvo* (Magazinović 2020), kao i o autobiografije Mage Magazinović (Magazinović 2000), ove tri publikacije zaokružuju život i stvaralaštvo jedne izuzetne, u mnogo čemu kontroverzne ličnosti u umetničkom životu Srbije 20. veka, utemeljivačice avangardne Beogradske plesne škole, novinarkе, pedagoškinje, feministkinje... Ali, svojim pojavljivanjem, one svakako ne iscrpljuju i ne zatvaraju ovu temu. Naprotiv.

LITERATURA

- Brajović, Saša. 2019. *Lujo Davičo – Fragmenti života*. Beograd: Clio.
- Magazinović, Maga. 2000. *Moj život*, uredila Jelena Šantić. Beograd: Clio.
- Magazinović, Marija Maga. 2020. „Marija Maga Magazinović (1882–1968).” *Knjiženstvo: teorija i istorija književnosti na srpskom jeziku do 1915. godine*. Dostupno na: <http://knjizenstvo.etf.bg.ac.rs/sr/autorke/marija-maga-magazinovic>
- Obradović Ljubinković, Vera. 2016. *Koreodrama u Srbiji u 20. i 21.veku: rodna perspektiva*. Novi Sad: Pokrajinski zavod za ravnopravnost polova.
- Obradović Ljubinković, Vera, ur. 2019a. *Maga Magazinović: Filozofija igre i/ili više od igre* (Zbornik radova sa 22. Festivala koreografskih minijatura, održanog 6.oktobra 2018. godine u Beogradu u organizaciji Udruženja baletskih umetnika Srbije). Beograd: Udruženje baletskih umetnika Srbije.
- Obradović Ljubinković, Vera. 2019b. *Maga Magazinović: moderna igra umesto doktorata iz filozofije*. Kosovska Mitrovica/Beograd: Fakultet umetnosti Univerziteta u Prištini.
- Tomić, Svetlana. 2019. *Maga Magazinović: sećanja, činjenice, interpretacije*. Beograd: Alfa BK univerzitet.